

Asia: VN/18678/2026

Lausuntopyyntö: Valtioneuvoston asetus valtionavustuksesta eräille kaupungeille nuorten työllisyyttä edistäviin hankkeisiin vuosina 2026-2028

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

TYM-johtajien verkosto pitää asetuksen tavoitetta erittäin kannatettavana. Nuorten työllistymisen, koulutukseen kiinnittymisen ja hyvinvointia tukevien palvelujen vahvistaminen on ajankohtainen ja tärkeä tavoite. Erityisesti heikommassa työmarkkina-asemassa olevien nuorten tilanteeseen tarvitaan uusia, konkreettisia ja paikallisesti vaikuttavia toimintamalleja. Tarve on ilmeinen myös TYM-työn näkökulmasta: nuorten osuus monialaista tukea tarvitsevista asiakkaista on kasvanut useilla alueilla. Nuorten palvelutarpeet näkyvät vahvasti myös suurten kaupunkien ulkopuolella.

On myönteistä, että asetuksella mahdollistetaan kokeileva, monitoimijainen ja paikallisiin tarpeisiin vastaava työ. TYM-työssä on pitkä kokemus siitä, että monialainen työskentely on vaikuttavaa silloin, kun nuoren tilanteessa yhdistyvät työllistymiseen, koulutukseen, toimintakykyyn, terveyteen, sosiaaliseen tilanteeseen ja/tai arjen hallintaan liittyvät haasteet. Parhaat tulokset saavutetaan silloin, kun eri toimijat eivät toimi rinnakkain erillisinä palveluina, vaan rakentavat yhteistä tilannekuvaa ja etenevät nuoren tarpeiden mukaisesti eri palveluja yhteensovittaen.

Verkosto pitää tärkeänä, että hankkeissa vahvistetaan aidosti kuntien, työllisyysalueiden, hyvinvointialueiden, Kelan, oppilaitosten, työnantajien ja kolmannen sektorin yhteistyötä. Kolmannen sektorin mukanaolo on erityisen tärkeää, koska järjestöillä ja säätiöillä on usein matalan kynnyksen kohtaamisen, yhteisöllisyyden rakentamisen, ennaltaehkäisevän työn ja arjen tuen osaamista. Näillä toimijoilla voi olla merkittävä rooli erityisesti niiden nuorten tavoittamisessa, jotka eivät kiinnity tavanomaisiin viranomaispalveluihin tai joiden luottamus palvelujärjestelmään on heikentynyt.

Verkosto pitää hyvänä, että hankkeiden tuki voidaan kohdentaa kaupunginosiin ja alueisiin, joissa nuorten tuen tarve on erityisen suuri. Kaupunginosakohtainen lähestymistapa voi parhaimmillaan

tuoda palvelut lähemmäksi nuoria, ehkäistä ongelmien kasautumista ja mahdollistaa varhaisemman tuen, mikä lisää tuen vaikuttavuutta. Lähestymistapa on perusteltu erityisesti alueilla, joille työttömyys, huono-osaisuus ja syrjäytymisriskit kasautuvat. Samalla on tärkeää, että kohdentamisen perusteet ovat selkeitä, läpinäkyviä ja tietoon perustuvia. Hankkeiden valmistelussa ja toimeenpanossa tulisi kuvata, millä kriteereillä kohdealueet valitaan ja miten varmistetaan, että tuki perustuu tutkittuun tietoon ja kohdentuu tosiasialliseen palvelutarpeeseen.

TYM-johtajien verkosto kiinnittää huomiota siihen, että nuorten työllistymisen haasteita esiintyy myös nyt asetuksen mukaisen rahoituksen piirissä olevien kaupunkien ja kuntien ulkopuolella. Monilla työllisyysalueilla keskuskaupungin lähikunnissa on samankaltaisia nuorten palvelutarpeita, ja nuoret liikkuvat opintojen, työn, palvelujen ja arjen verkostojen näkökulmasta kuntarajojen yli. Tämän vuoksi olisi perusteltua arvioida, voisivatko hankkeet olla joissakin tilanteissa myös seutukunnallisia tai työllisyysalueen sisäistä yhteistyötä hyödyntäviä. Keskuskaupungin ja sen lähikuntien yhteinen kehittäminen voisi vahvistaa palvelujen saavutettavuutta ja ehkäistä sitä, että nuoren palvelupolku katkeaa kuntarajojen vuoksi.

Verkosto pitää ymmärrettävänä, että kyseessä on rajattu pilotointi eikä kaikkien kuntien tai työllisyysalueiden ole välttämättä tarkoituksenmukaista olla mukana ensimmäisessä vaiheessa. Rajatun pilotin hyväksyttävyyttä kuitenkin vahvistaisi se, että asetuksen toimeenpanossa määritellään selkeästi, miten hankkeissa syntyvät toimintamallit, hyvät käytännöt, arviointitieto ja materiaalit kootaan ja levitetään myös muiden kuntien ja työllisyysalueiden käyttöön. Julkisella rahoituksella kehitettävien mallien tulisi hyödyttää koko palvelujärjestelmää ja olla laajasti hyödynnettävissä. Jo tässä vaiheessa olisi perusteltua ennakoida mahdollinen jatkovaihe tai muu rahoitusmahdollisuus, jonka kautta vaikuttaviksi todettuja toimintamalleja voidaan ottaa käyttöön myös muilla alueilla.

Hankkeiden vaikuttavuuden seuranta on keskeistä. On tärkeää arvioida paitsi osallistujamääriä ja välittömiä työllisyys- tai koulutussiirtymiä, myös sitä, millaiset toimintamallit tavoittavat ne nuoret, joiden palvelutarve on monialainen ja joiden kiinnittyminen työhön tai koulutukseen edellyttää pitkäjänteisempää tukea. Seurannassa tulisi tarkastella myös sitä, lyhenevätkö työttömyysjaksot, vahvistuuko nuorten osallisuus ja saavatko nuoret tarvitsemansa hyvinvointia tukevat palvelut oikea-aikaisesti. Vaikuttavuuden arvioinnissa olisi tärkeää huomioida myös palvelujärjestelmän näkökulma: vahvistavatko hankkeet eri toimijoiden välistä työnjakoa, yhteistä asiakasohjausta ja monialaisten palvelupolkujen jatkuvuutta.

Lisäksi verkosto kiinnittää huomiota siihen, että hankkeissa tulee tunnistaa nuorten moninaiset tilanteet ja palvelutarpeet. Hankkeiden suunnittelussa tulisi varmistaa, että toimintamallit eivät painotu vain niihin nuoriin, jotka ovat helposti tavoitettavissa tai nopeasti työllistettävissä. Hankkeiden tulee tavoittaa erityisesti ne nuoret, joiden palvelupolku edellyttää monialaista, rinnalla kulkevaa ja kuntoutumista tukevaa työtettä. Kohderyhmään kuuluu eri tavoin osatyökykyisiä nuoria sekä nuoria, joiden työllistymisen esteet liittyvät esimerkiksi neuropsykiatriisiin haasteisiin, mielenterveyteen, toimintakykyyn, sosiaaliseen tilanteeseen, arjen hallintaan tai palvelujärjestelmän ulkopuolelle jäämiseen.

Yhteenvetona TYM-johtajien verkosto kannattaa asetuksen tavoitetta ja pitää tärkeänä, että nuorten työllisyyttä edistäviä hankkeita käynnistetään rohkeasti, kokeilevasti ja monitoimijaisesti. Verkosto esittää kuitenkin, että jatkovalmistelussa ja toimeenpanossa kiinnitetään erityistä huomiota rahoituksen alueellisen rajauksen perusteluihin, kohdentamiskriteerien selkeyteen, seutukunnallisen yhteistyön mahdollisuuksiin, hyvinvointialueiden ja kolmannen sektorin aidosti vahvaan rooliin, heikoimmassa asemassa olevien nuorten tavoittamiseen sekä siihen, että hankkeissa syntyvät hyvät käytännöt, arviointitieto ja toimintamallit levitetään valtakunnallisesti myös muiden kuntien ja työllisyysalueiden käyttöön.

Näillä täsmennyksillä asetus voi parhaimmillaan vahvistaa nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia päästä työhön, koulutukseen ja tarvitsemiinsa palveluihin sekä tukea kuntien, työllisyysalueiden, hyvinvointialueiden ja kolmannen sektorin yhteistä työtä nuorten hyvinvoinnin, osallisuuden ja työllistymisen edistämiseksi.

Lämsä Anna-Liisa

TYP-johtajien verkosto - TYM-johtajien verkosto